

Premda možemo ponešto čuti o autizmu u svakodnevnom životu, još uvijek svijest i znanje o ovom razvojnog poremećaju nisu dovoljno razvijeni, o čemu su svoja iskustva iznijeli doc. dr. sc. Jasmina Stošić s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu i predsjednik Udruge za autizam - Zagreb Igor Ružić.

Osnovna obilježja autizma su teškoće u socijalnoj interakciji, teškoće verbalne i neverbalne komunikacije, neuobičajeno ponašanje, ograničeni interesi i aktivnosti te različite motoričke smetnje i stereotipije, a što ga uzrokuje, još uvijek nije potpuno jasno. Ipak, mnoga istraživanja pokazala su da je riječ o nasljednom neurorazvojnom poremećaju, ali na njega djelomično utječe i okoliš.

Prema riječima doc. dr. sc. Jasmine Stošić sa zagrebačkog Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, u Registru osoba s invaliditetom stoji da u Hrvatskoj ima oko 4000 osoba s autizmom, no upozorava da taj broj ne odražava stvarnu situaciju. Naime, prema podacima europskih stručnjaka, učestalost osoba u populaciji kojima je dijagnosticiran poremećaj iz spektra autizma iznosi oko 1%, što bi značilo da ih je u Hrvatskoj zapravo oko 40.000.

Razlog za takav nesrazmjer je i u tome što mnogi roditelji često ne znaju prepoznati ili ne žele priznati da njihovo dijete ima poremećaj iz spektra autizma. Prije svega treba znati, autizam nije bolest, te autizam ne liječimo.

Autizam je neurorazvojno stanje koje utječe na način na koji osoba stupa u odnose s drugima, komunicira, uči, misli i ponaša se. Osobe ne dobivaju autizam, one se rađaju s mozgom koji je svojom strukturom i funkcioniranjem različit, one na drugačiji način percipiraju i obrađuju podražaje iz okoline i to utječe na njihov cijelokupan razvoj', objašnjava dr. Stošić.

Kako prepoznati autizam

"Neka djeca su manje usmjerena na osobe iz svoje okoline, ne pokazuju interes za vršnjake, ne pokušavaju privući pažnju drugih na ono što rade, ne osmjeju se drugima, ne koriste geste u komunikaciji, gestu pokazivanja ili mahanja. Također postoje specifičnosti u igri i ponašanju. Mogu se igrati na neuobičajen način, naprimjer skupljati ili nizati predmete, imati neobične pokrete rukama ili cijelim tijelom, biti preosjetljiva na različite senzorne podražaje i burno reagirati na promjene. Neke osobe bivaju prepoznate kao autistične tek u odrasloj dobi. Obično se radi o osobama bez intelektualnih teškoća, a koje tijekom života maskiraju i kompenziraju svoje različitosti.

Teško je izdvojiti nešto što će opisivati sve ove osobe jer se radi o vrlo heterogenoj grupi. Može se raditi o osobama koje su tijekom života imale teškoća u uspostavljanju prijateljskih i partnerskih odnosa, koje su zbog svojeg načina komunikacije pogrešno shvaćene od drugih, doživljavale su zlostavljanje i bullying, koje su vrlo tjeskobne u socijalnim situacijama te doslovno shvaćaju ono što je rečeno. To su osobe koje mogu imati vrlo intenzivne interese, mogu uočavati obrasce i detalje koje drugi ne primjećuju, biti preosjetljive na senzorne podražaje (dodir, buka, svjetlo) i kojima može biti teško uspostavljati kontakt očima", upozorava dr. Stošić.

S druge strane mnoge autistične osobe bez intelektualnih teškoća također nisu prepoznate i moguće je da imaju dijagnoze vezane za teškoće mentalnog zdravlja - poremećaje ličnosti, anksioznost i depresiju - a zapravo se radi o autizmu.

Što nakon dijagnoze?

Kada roditelj ima dijete s teškoćama u razvoju, kaže dr. Stošić, čije je ponašanje različito od očekivanog, koje možda ne govori, ne gleda ga u oči, ne odaziva se na ime, često se preplavi i doživi određenu razinu stresa.

Još nisu identificirani svi geni ili skupine gena vezanih za autizam, no znamo da autizam ima genetsku podlogu. Veća je vjerojatnost da će se autistično dijete roditi u obitelji u kojoj već ima braće, sestara ili rođaka s autizmom.

Prije smo govorili da je autizam četiri puta češći u dječaka nego djevojčica. Danas znamo da djevojčica ipak ima više, samo što kod njih autizam može biti drugačije izražen nego kod dječaka pa se ne prepoznae niti dijagnosticira. Razlozi za podcijenjenu učestalost kod nas leže u tome što prije nismo imali kvalitetne metode procjene te su mnogim osobama s autizmom dijagnosticirane druge teškoće, kao što su intelektualne ili govorno-jezične teškoće.